

Peilnota ruimtelijk-economische koers U10

20 januari 2016

*deze Peilnota is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de U10
Bestuurstafels Ruimte & Economie*

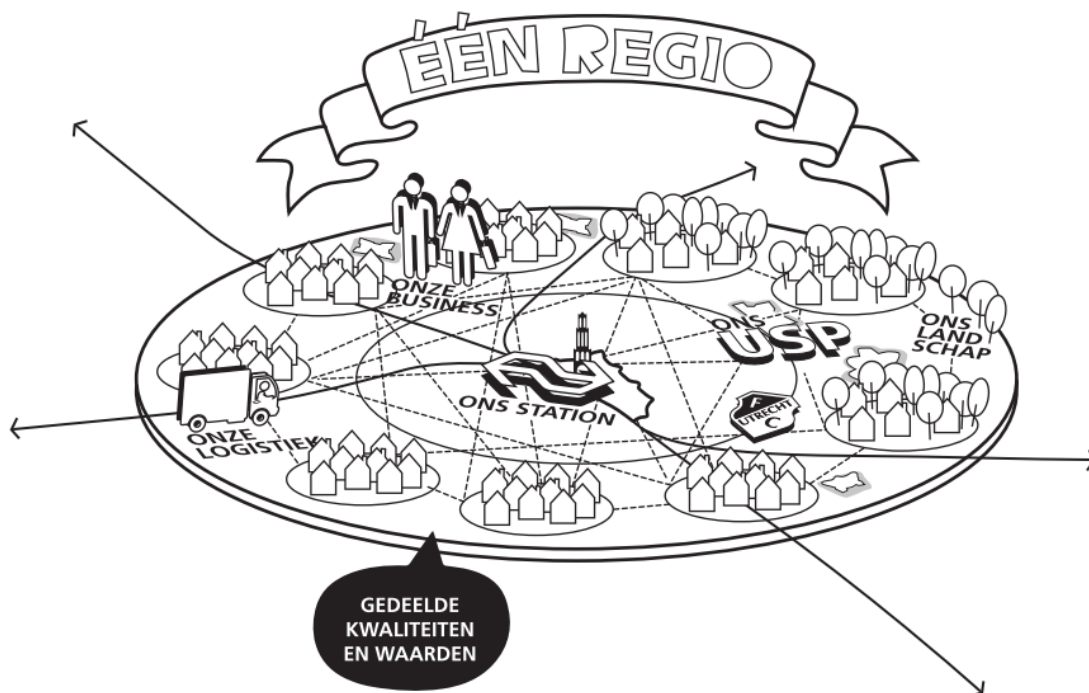
1. Een koers voor de regio

Het gaat goed met de Utrechtse regio

De regio Utrecht kent een bijzonder aantrekkelijk woon- en vestigingsmilieu, een sterke economie, een hoog kennisniveau, een divers palet aan hoogwaardige landschappen en een zeer gunstige ligging. Utrecht ligt centraal in Nederland op de A2-kennisas tussen Amsterdam en Eindhoven, met een groeiende, jonge bevolking in een vergrijzende samenleving, creatieve ondernemers en leveranciers van slimme diensten en producten. De regio heeft een overzichtelijke schaal: zowel het stedelijk centrum met topvoorzieningen als de bijzondere landschappen eromheen bevinden zich op fietsafstand. De Universiteit Utrecht vormt een belangrijke economische motor van de regio, daaromheen heeft zich een sterk cluster ontwikkeld op het gebied van life sciences, duurzaamheid en gezondheid. We kunnen trots zijn op de topkwaliteit en diversiteit die de regio nu al te bieden heeft. Niet voor niets is de regio Utrecht volgens de EU de meest competitieve regio van Europa.

De regio Utrecht als daily urban system én als ruimtelijk-economische magneet

Binnen de Utrechtse stadsregio zijn de meeste dagelijkse relaties en verplaatsingen van personen en bedrijven te herkennen. Een groot deel van de mensen woont, werkt, volgt onderwijs, recreëert in de regio en maakt er gebruik van de vele voorzieningen. Voor de meeste van hen zijn de bestuurlijke grenzen in de regio nauwelijks relevant, ze voelen zich verbonden met de hele regio. Dit vraagt om een gezamenlijke aanpak van kansen en vraagstukken.

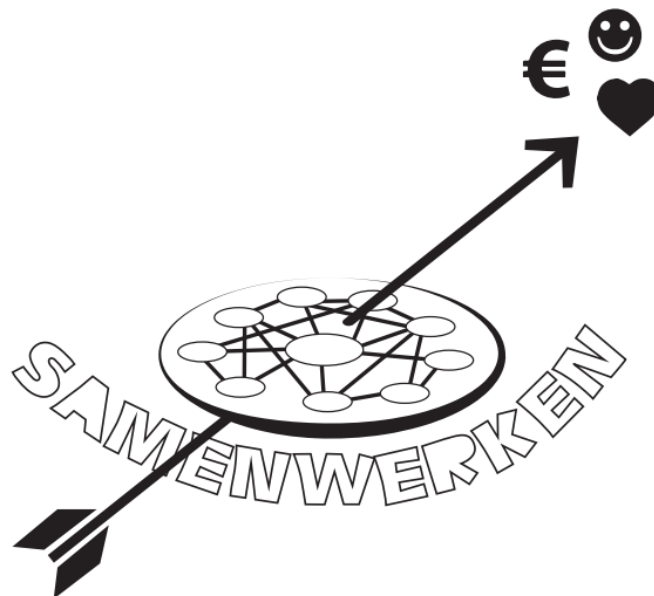

De regio vormt niet alleen een stadsregionaal systeem, het is ook een economisch brandpunt van een veel groter stedelijk netwerk. De noordvleugel van de Randstad – en met name de regio's rond Amsterdam en Utrecht – werkt als magneet voor economische activiteiten en hoger opgeleide arbeidskrachten. De effecten daarvan zijn merkbaar in andere regio's in de nabijheid en op nationaal

en internationaal schaalniveau. Het is aan Utrecht om die centrale positie in het Nederlandse stedennetwerk nog beter te benutten. Dat vraagt om verdere versterking van de samenwerking binnen de regio en met omliggende regio's.

Voorspoed is geen vanzelfsprekendheid; van concurrentie naar complementariteit

Hoewel het de regio nu goed gaat, is het niet vanzelfsprekend dat dit zo blijft. De dynamiek in de regionale en mondiale economie is hoogst onvoorspelbaar. De regio heeft een sterke nationale positie, maar het belang van dit nationale schaalniveau kan op termijn kleiner worden, onder meer door internationalisering van de economie en verdere Europese integratie. Maar het grootste risico is misschien wel dat het ons nu "vanzelf" zó goed lijkt te gaan, dat we als regio achterover gaan leunen. Welvaart en welzijn zijn niet vanzelfsprekend, ook niet in de Utrechtse regio; dat vereist continue aandacht en energie. Ook andere regio's binnen en buiten Nederland profileren en ontwikkelen zich. Als gemeenten en regio's elkaar daarin beconcurreren, dan kan dat leiden tot meer van het zelfde. Daarom is het van belang om de nadruk te verleggen van concurrentie naar complementariteit, waarbij iedere stad en regio uitgaat van zijn eigen kracht en identiteit.

Een gezamenlijke koers voor energie, urgentie en richting

De veranderende verhoudingen in de samenleving en de toenemende snelheid van technologische innovaties vergroten de behoefte aan een sterkere regionale organisatiekracht. Kennisinstellingen, onderwijs, overheden en ondernemers; geen van hen kan het meer alleen. Dit vraagt om een zelfbewuste en scherpe koers voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van de regio. Een koers die energie, urgentie en richting geeft aan de ruimtelijk-economische samenwerking binnen en buiten de regio en die over langere termijn wordt vastgehouden. Dat vereist duidelijke keuzes, een helder profiel en "regionaal gunnen". Tegen deze achtergrond hebben de wethouders Ruimte en Economie het initiatief genomen om met de partners in de regio een Ruimtelijk-economische koers te formuleren. Een gezamenlijke koers van tien gemeenten, die enerzijds kan dienen als richtinggevende bouwsteen voor de (strategische) beleidsstukken van de individuele gemeenten, en anderzijds richting geeft aan de U10-samenwerking, positionering en lobby.

Peilnota: welke kaders en richting geven de gemeenteraden ons mee bij de verdere uitwerking?

Deze peilnota beoogt een gesprek in de U10-gemeenteraden op gang te brengen, over de gezamenlijke koers van de regio en de manier waarop elk van de gemeenten daar aan kan bijdragen. Met dit document vragen wij de gemeenteraden om hun kaders en richting terug te geven. Het eindresultaat, het document waarin de koers uiteen wordt gezet, zal medio 2016 worden afgerond en daarna ter vaststelling aan de gemeenteraden worden aangeboden.

Stappen naar een ruimtelijk-economische koers

Begin 2014 hebben de wethouders RO van U10 een [strategische ruimtelijke agenda](#) opgesteld, waarin de belangrijkste samenwerkingsvraagstukken in het ruimtelijk domein zijn benoemd. In dat proces werd ons in [gesprekken met “smaakmakers” binnen de regio](#) meegegeven dat er behoefte aan een samenhangende koers voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van de regio. Diezelfde boodschap gaven vertegenwoordigers uit Den Haag en raadsleden van alle U10-gemeenten in het [Toekomstwerkboek](#). Als wethouders RO en economie van U10 willen we met deze ruimtelijk-economische koers hieraan een vervolg geven. Als eerste stap maakten we in de eerste helft van 2015 de [Regioatlas](#), waarin de samenhang en identiteit van de regio is verbeeld.

De inhoud van deze Peilnota is tot stand gekomen na gesprekken aan de U10-bestuurstafels Ruimte en Economie en op basis van drie verdiepende werksessies met deskundigen, raadsleden, bestuurders en externe partijen in november en december 2015. Dit proces heeft geleid tot een formulering van een richtinggevend motief voor de koers (“Groen, gezond en slim”, paragraaf 2) en tot een duiding van de belangrijkste kernvraagstukken voor uitwerking van de koers (paragraaf 3 t/m 6). Bij elk van deze paragrafen zijn vragen geformuleerd, die kunnen worden betrokken bij bespreking van het document in de gemeenteraden.

2. Hoofdkeuze: Naar een groene, gezonde en slimme regio

Accommoderen van de groei: “groen, gezond en slim”

De Economic Board Utrecht (EBU) heeft er in zijn strategische agenda voor gekozen om maatschappelijke uitdagingen te vertalen naar economische kansen, langs de thema's Groen, Gezond, Slim. EBU vraagt overheden om met buurgemeenten, ondernemers en kennisinstellingen het (inter)nationale podium te claimen voor regionale kracht en de successen op het gebied van gezondheid, life sciences en duurzaamheid. Die handschoen pakken wij als samenwerkende U10 gemeenten graag en enthousiast op. We willen werken aan een regio die voor alle bewoners zowel werk als een hoge kwaliteit van leven biedt, met gezonde mensen, een duurzame leefomgeving en een innovatieve economie. Tegen deze achtergrond hebben de wethouders Ruimte en Economie met elkaar de hoofdrichting van de ruimtelijk-economische koers verkend: het richtinggevend motief.

Richtinggevend motief ruimtelijk-economische koers U10

Utrecht is de meest competitieve regio van Europa en heeft een fantastisch leef- en vestigingsklimaat. Utrecht is de voorbije decennia sterk gegroeid, en blijft dit naar verwachting ook de komende decennia doen. **De uitdaging van Utrecht is om de groei te accommoderen en tegelijkertijd de hoge kwaliteit van leven en concurrentiekracht te blijven versterken. Om dat voor elkaar te krijgen, kiest de regio voor groen, gezond en slim als richtinggevend motief voor zijn ruimtelijk-economische koers.** De uitgangssituatie is goed: de Utrechtse kenniseconomie excelleert op het gebied van gezondheid en *life sciences* en de bevolking is relatief gezond. Door de aanwezige kennis nog meer in de regio toe te passen, kan Utrecht zich ontwikkelen tot proeftuin en icoon. Er mogen ruimtelijke, economische en sociaal-maatschappelijke verschillen zijn in de regio, maar de koers is gericht op kansen voor iedereen. Zo wordt bijgedragen aan een gezonde leefomgeving, een gezonde bevolking én aan duurzame economische groei.

Met deze keuze voor *groen, gezond en slim* sluiten we aan bij de strategische agenda van de EBU en bij de Utrechtse inzet voor Agenda Stad, die momenteel wordt uitgewerkt in “City Deals” met het rijk.

We hebben verkend met welke ingrediënten deze begrippen richting kunnen geven aan de ruimtelijk-economische koers:

- *Groen: circulaire economie in een groene omgeving*
Ingrediënten: energiepositief wonen en werken, duurzaam mobiliteitsstelsel, duurzame herontwikkeling stedelijk gebied, versterken landschappen en groene leefomgeving.
- *Gezond: gezonde economie, en gezonde bevolking*
Ingrediënten: health en life sciences als Utrechtse topclusters, gezonde en zelfstandige mensen, een regio waarin iedereen meetelt en meedoet, leefomgeving die uitnodigt tot bewegen.
- *Slim: nieuwe verbindingen van kennis en business*
Ingrediënten: verbinding van groen en gezond met de sterke sector zakelijke dienstverlening/ICT, research en development, versnellen van infra- en infostructuren, versterken koppeling onderwijs en arbeidsmarkt.

Groen, gezond en slim zijn geen begrippen die op zich zelf staan. Groen, gezond en slim gaan vaak hand in hand; juist de combinatie van deze begrippen kan richting geven aan de koers. Daarom gaan we in de ruimtelijk-economische koers op zoek naar antwoorden op de vraag hoe deze begrippen elkaar kunnen versterken.

Kernvraagstukken

Bij de uitwerking van dit richtinggevend motief zullen we scherp moeten verwoorden wat de koers nu betekent voor de keuzes die we samen en op lokaal niveau maken. De belangrijkste dilemma's en vragen die daarin een rol spelen hebben we samengevat in drie kernvraagstukken, die de komende paragrafen worden uitgewerkt:

- Hoe vergroten we onze agglomeratiekracht door samenwerking en complementariteit?
- Hoe kunnen we de groei van de regio opvangen en tegelijk de kwaliteit van de leefomgeving versterken?
- Hoe gaan we om met sociaal-economische verschillen in de regio?

Vraag aan U10-gemeenteraden:

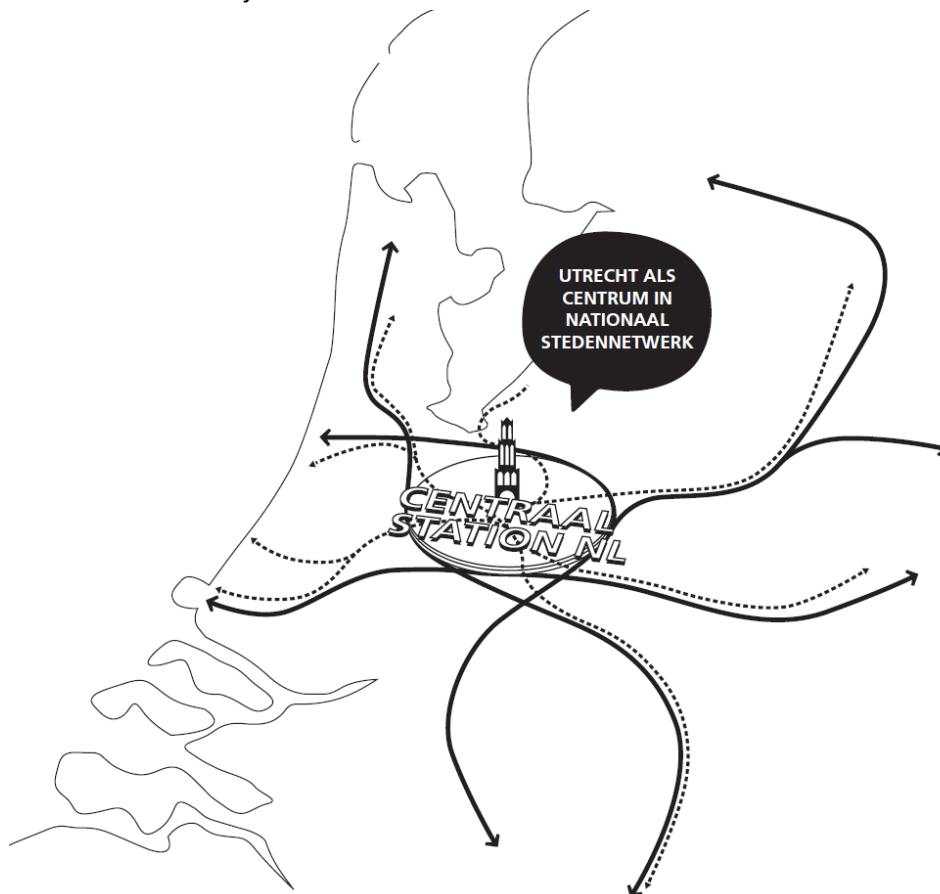
- **Wat kan uw gemeente bijdragen aan een strategie die uitgaat van groen, gezond en slim? (voortbouwend op de hierboven geformuleerde trefwoorden; denk aan: kwaliteiten, initiatieven, projecten, kennis)**

3. Kernvraagstuk: Hoe vergroten we onze agglomeratiekracht?

Het toenemende belang van agglomeratiekracht voor regionaal-economische ontwikkeling

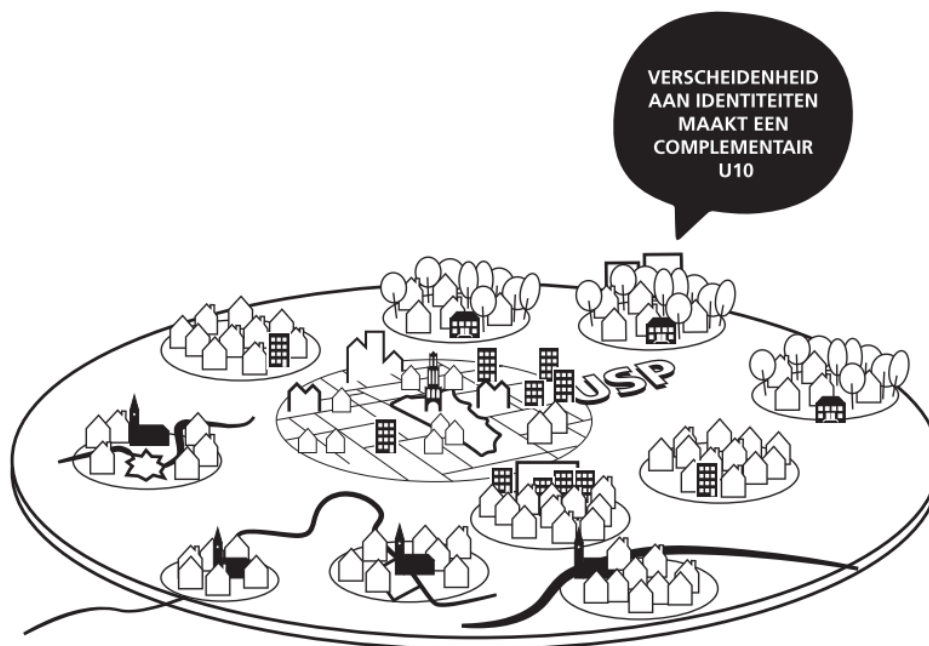
In steden is sprake van agglomeratievoordelen, omdat bedrijven profiteren van elkaars nabijheid en omdat er een beter en specialistischer arbeidsaanbod is. Gemiddeld genomen is er in een stedelijke regio een productiviteitswinst van 2%-10% per inwoner bij verdubbeling van het aantal inwoners. Nederland kent geen écht grote steden, maar bestaat uit een netwerk van middelgrote en kleine steden die relatief dichtbij elkaar liggen. Het blijkt ook mogelijk om te investeren in agglomeratiekracht door een netwerk van steden te vormen waarbij (infrastructuur)verbindingen van hoog niveau zijn; hiermee wordt ook meer gezamenlijke massa gecreëerd. Daarnaast kunnen regiogemeenten, door de nabijheid van het centrale Utrecht, beter gebruik maken van de massa van de stad.

De regio Utrecht heeft een verbindende en centrale rol in het Nederlandse stedennetwerk. Dat zorgt vanzelf al voor agglomeratiekracht in Utrecht. We zouden nog beter profiteren van onze centrale ligging als we met andere stedelijke regio's op zoek gaan naar onderlinge complementariteit, in plaats van elkaar te beconcurreren. Dat kan alleen door samenwerking worden bereikt. Het vraagt van elke regio, en ook van elke kern daarbinnen, om uit te gaan van eigen kwaliteiten en identiteit. Daarbij hoort ook het accepteren en waarderen van verschillen, binnen regio's en tussen regio's. Om optimaal te kunnen profiteren van de stedelijke netwerken staat elke stad en regio voor de uitdaging om het eigen unieke profiel te vinden: economische sectoren die de potentie hebben om banen en waarde te creëren, privaat geld aan te trekken en die op lange termijn het traject van de stedelijke economie zouden kunnen bijsturen.

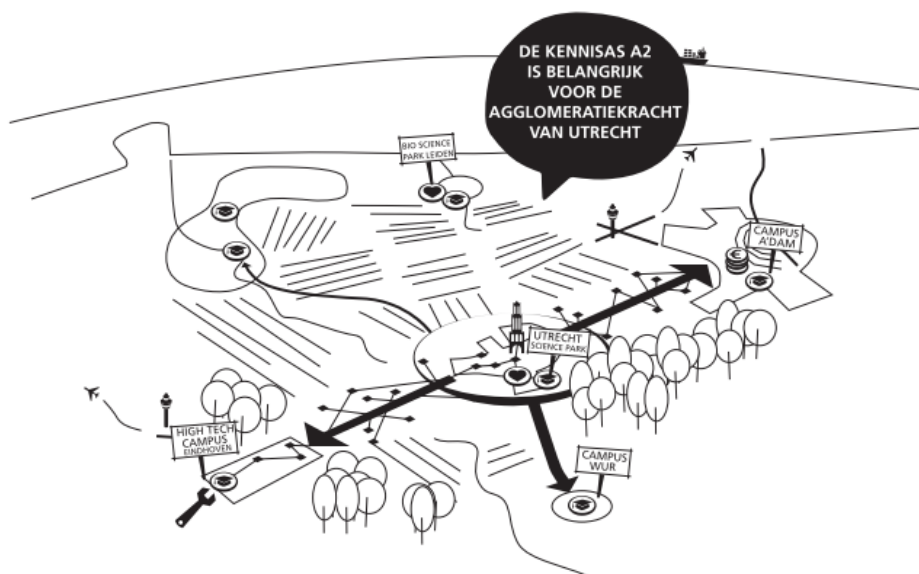
Complementariteit binnen de Utrechtse regio

De Utrechtse regio heeft, met Amsterdam, de voorbije decennia geprofiteerd van de sterke nationale positie in zakelijke dienstverlening en de financiële sector. Onder invloed van technologische ontwikkelingen en de internationalisering van de economie is het verdienvermogen van deze sectoren minder aan het worden. Bij het medische cluster, de kennisinstellingen en de creatieve industrie is juist een sterke groei te zien. De regio staat voor de opgave de traditioneel sterke sectoren te verbinden aan de kennisintensieve en creatieve sectoren en daarin te zoeken naar maatschappelijk relevante “crossovers”. Dit draagt bij aan nieuwe markten, verdienmodellen en product- en dienstenontwikkeling. Indien elke gemeente daar zijn eigen identiteit en kwaliteit aan kan verbinden, versterken we het profiel van de regio en zijn we een nog aantrekkelijker partner met meer massa.

Toekomstbeeld: Utrechtse regio als knooppunt en ontmoetingsplaats voor kennis en samenwerking
Utrecht is het “centraal station van Nederland”. Hier komen nationale netwerken samen. Dat zorgt van oudsher al voor een sterke positie in logistiek, distributie, (groot)handel en nationaal georiënteerde dienstverlening. De laatste jaren is de trend waarneembaar dat Utrecht ook steeds meer als nationale ontmoetingsplaats gaat functioneren, met talrijke congres- en vergadercentra en bedrijfsverzamelcentra als representanten. Utrecht is ook een belangrijke centrale knoop aan de “kennisas A2”, waar de ruimtelijk-economische groei van Nederland zich steeds meer concentreert. Deze uitstekende positie van Utrecht in het netwerk kunnen we versterken als we, met groen, gezond en slim als vertrekpunt, een scherper profiel voor de regio formuleren. Op basis daarvan kunnen we samenwerkingsrelaties kunnen aangaan met andere regio’s zoals Eindhoven, Amsterdam, Leiden en Wageningen.

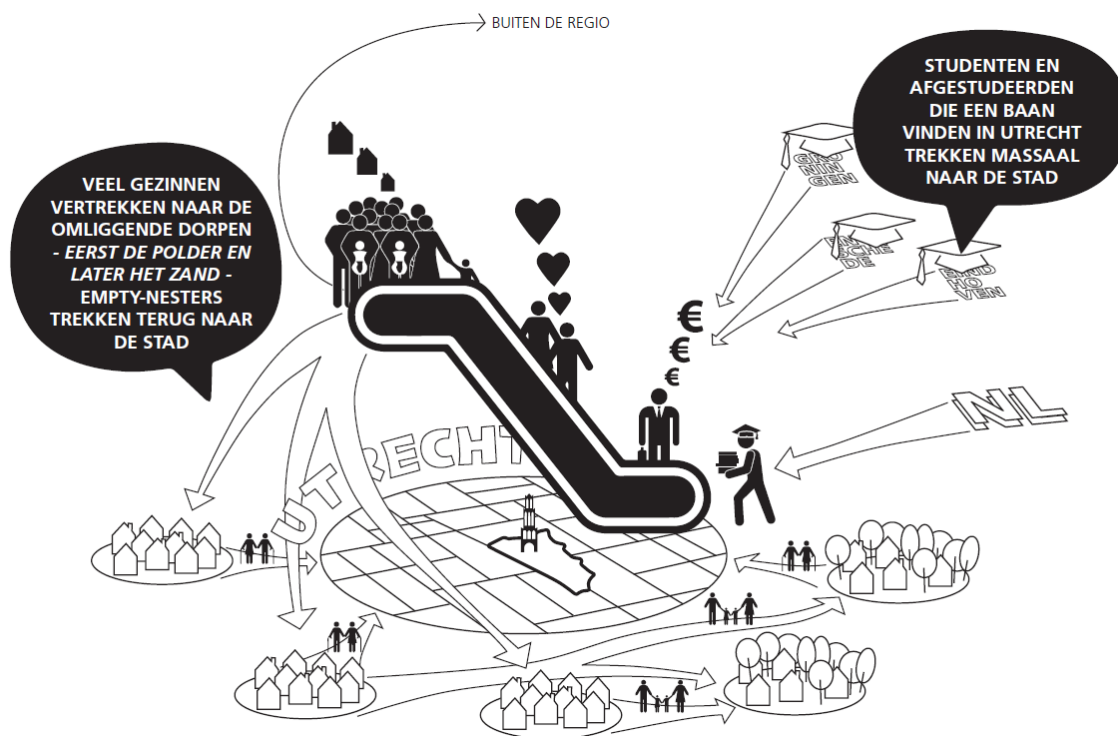
Vraag aan U10-gemeenteraden

- Op welke wijze is uw gemeente onderscheidend in de Utrechtse regio?

4. Kernvraagstuk: Hoe groeien we met kwaliteit?

De regio groeit en blijft groeien

Voorals in de Noordvleugel van de Randstad is en blijft de komende decennia sprake van een sterke bevolkingsgroei. Jonge mensen in heel Nederland zoeken de beste woon- en leefomgeving passend bij de fase in hun leven en kijken van daaruit welke banen bereikbaar zijn. De regio Utrecht heeft door zijn centrale ligging een grote aantrekkingskracht voor mensen vanuit heel Nederland. En als mensen zich eenmaal in de regio hebben gevestigd, gaan ze er niet snel meer weg. Dat heeft te maken met de vele kwaliteiten die de regio te bieden heeft. Ruimtelijk-economisch zijn daarbij de “traditionele” randvoorwaarden zoals adequate infrastructuur, voldoende woonruimte, goede voorzieningen en een prettige leefomgeving van belang, maar ook gezondheid en duurzaamheid worden steeds belangrijker als economische vestigingsvoorwaarden. Waar vroeger werknemers verhuisden naar waar het werk was, is nu, mede door technologische ontwikkelingen, een omgekeerde tendens waar te nemen: het werk is daar waar de mensen graag wonen. Er is op die manier in Utrecht sprake van een wisselwerking tussen wonen en werken: juist de kennisintensieve economische sectoren concentreren zich in stedelijke gebieden waar hun potentiële werknemers zich graag vestigen. Hoe koppelen we deze groei aan verdere versterking van de kwaliteit van de leefomgeving, zodat deze wisselwerking in stand blijft?

Niet alleen het aantal inwoners neemt toe, ook het aantal bezoekers. Er zijn kansen om nog stappen te maken op toeristisch gebied. Hoe kan de regio internationaal beter vermarkt en ontsloten worden? Welke iconen zijn er, aan welke thema's kan gedacht worden, over welke doelgroepen hebben we het? We willen hier gezamenlijk stappen in maken, zodat meer bezoekers van onze mooie regio kunnen genieten.

Door de groei van de regio komt ook het interne mobiliteitsnetwerk onder druk te staan. Om bereikbaarheidsproblemen te voorkomen zullen keuzes en investeringen nodig zijn.

Toekomstbeeld: Compacte landschapstad

Groei van inwoners en arbeidsplaatsen vraagt om nieuwe woningen en werklocaties, en zal gepaard gaan met groei van mobiliteit. Daarbij is steeds minder sprake van gescheiden woon- en werkgebieden, maar steeds meer van een samenhangende dynamische stedelijke omgeving. Ook de woningmarkt en voorzieningen richten zich meer op stedelijk wonen, terwijl het groen rondom het stedelijk gebied als belangrijke kwaliteit juist gekoesterd en beter benut kan worden. Deze ontwikkelingen leiden tot een ruimtelijk strategie waarin de stedelijke regio en zijn groene omgeving steeds meer als één geheel functioneren, met daarbij horende nieuwe economische perspectieven. Deze dynamische stedelijke omgeving is aan elkaar verbonden door een slim en duurzaam mobiliteitssysteem waarbij de nadruk ligt op een hoogwaardig regionaal fiets- en openbaarvervoer netwerk. De behoefte aan stedelijk wonen en dynamische, multifunctionele woon- en werkmilieus wordt in de kernen opgevangen, terwijl de groene omgeving aan kwaliteit wint en nieuwe economische betekenis krijgt voor bijvoorbeeld duurzame energie en wateropvang. Een compacte landschapstad. De regio wordt daarmee een proeftuin en etalage voor “gezond stedelijk wonen”, wat onze internationale propositie op het gebied van *healthy urban living* nog geloofwaardiger maakt.

Dit toekomstbeeld raakt aan de programmatische en ruimtelijke keuzes in de regio en kan richting geven aan de samenwerkingsvraagstukken die wij in 2014 als [strategische ruimtelijke agenda](#) voor de U10 formuleerden. Bijvoorbeeld:

- De keuze voor transformatie van kantoorlocaties en het terugdringen van de plancapaciteit voor nieuwe kantoren (conform de afspraken die we daarover met elkaar en met de provincie maakten).
- De keuze voor verdere ontwikkeling van een duurzaam en gezond mobiliteitssysteem met prioriteit voor fiets en openbaar vervoer, en houden in onze ruimtelijke keuzes rekening met de verdere versterking van dit mobiliteitssysteem (transit-oriented development, m.n. in en rond bereikbaarheidsknooppunten).

- De keuze voor het opvangen van de forse woningbouwopgave op binnenstedelijke (transformatie-) locaties.
- De keuze voor sterke centra en binnensteden. De retailmarkt neemt af, dus zijn we zeer terughoudend met faciliteren van perifere detailhandel. Samenwerken op dit terrein is noodzaak.
- De keuze voor een vitaal landelijk gebied met leefbare kleine kernen en een duurzame balans tussen landbouw, nieuwe economische dragers, natuur en landschap (bijvoorbeeld rondom de bodemdalingsproblematiek).
- De keuze voor het bieden van ruimte aan duurzame energiebronnen, zowel in de bebouwde omgeving als in het landelijk gebied.

Vragen aan U10-gemeenteraden

- **Welke concrete keuzes en uitgangspunten zijn nodig om de groei van de regio op een groene, gezonde en slimme manier te accommoderen? (met bovenstaande keuzes als vertrekpunt)**

5. Kernvraagstuk: Hoe gaan we om met sociaal-economische verschillen?

Middenklasse onder druk

De Utrechtse regio ontwikkelt zich steeds meer tot een regio voor kenniswerkers. De regio onderscheidt zich dan ook met een groot aandeel hoog opgeleiden. Vooral in de stedelijke gebieden zijn er daarnaast veel laaggeschoolde inwoners. De groep daartussen, de mensen met een middelbare opleiding, staat onder druk. Voor deze groep neemt de werkgelegenheid gestaag af, vooral door steeds verdere automatisering en digitalisering. Het risico bestaat dat deze mensen op de arbeidsmarkt met laaggeschoolden gaan concurreren om dezelfde banen. Bovendien is er in grote delen van de regio voor mensen met een modaal inkomen nauwelijks een geschikt aanbod van woningen. Daardoor worden deze huishoudens in toenemende mate naar gebieden buiten de regio gedrukt. De goed bereikbare en stedelijke gebieden worden onbetaalbaar omdat ze zo in trek zijn en de sociale huurmarkt is voor de middenklasse niet toegankelijk.

Een krimpende middenklasse kan ook in Utrecht na verloop van tijd leiden tot een zekere *maatschappelijke kloof*. Tegenover een grote groep hoger opgeleide en welvarende inwoners staat ook een omvangrijke (vaste) groep inwoners die niet of nauwelijks kans maken op een baan. Nieuwe banen worden vooral door nieuwe regiobewoners ingevuld. Deze verschillen manifesteren zich ook rondom gezondheid; het verschil tussen hoogste en laagste inkomensgroepen in het aantal levensjaren dat mensen in goede gezondheid leven is de voorbije jaren toegenomen tot 15 á 20 jaar.

Verschillen in de economische structuur

De kenniseconomie fungeert steeds meer als economische motor van de Utrechtse regio. Niettemin: andere sectoren, zoals handel, bouwnijverheid en logistiek vertegenwoordigen nog altijd een groot aandeel in het totaal van de arbeidsplaatsen en de toegevoegde waarde van de regio. Deze sectoren zijn van groot belang omdat de regionale economie ook stuwende sectoren nodig heeft om conjuncturele schommelingen te kunnen opvangen, en kunnen bovendien ook bijdrage aan een groene, gezonde en slimme economie. Nieuwe, kleinschalige en “schone” vormen van maakindustrie (bv 3D-printing) zijn kansrijk, zonder dat dit gepaard gaat met nieuwe milieu- en leefbaarheidsproblemen. Maar ook vanuit sociaal-maatschappelijk perspectief is een brede economische basis nodig. Bedrijventerreinen zijn ook van groot belang, om voor alle inwoners van de regio voldoende werkgelegenheid te kunnen bieden. Daarmee voorkomen we ook dat Utrecht te elitair wordt en er groepen en gebieden buiten de boot gaan vallen.

Uiteraard kennen alle gemeenten in de regio een gevarieerde economische structuur, maar als wordt gekeken naar de grootste gemene delers zijn er ook accentverschillen herkenbaar:

- De ontwikkeling van de gemeenten aan de *oostkant* van Utrecht heeft veel te maken met de nabijheid van Utrecht Science Park. De Bilt zet in op de *life-science as* met bedrijvigheid voor kenniswerkers, farmaceutische bedrijven op het Antonie van Leeuwenhoekterrein en doorontwikkeling van Berg en Bosch als hotspot voor innovatieve medische bedrijven, zorg- en kennisinstellingen. Bunnik heeft nog ruimte voor wonen in de “voortuin” van het stadsgewest. Ook de vernieuwingsopgave op kantoorlocatie Rijnsweerd kan profiteren van de groei op Utrecht Science Park. Zeist is vooral gericht op zorg, zakelijke dienstverlening en sport en kent veel solitaire kantoren in een groene setting.

- Het zuiden en westen van de regio heeft een bredere economische structuur, die nog beter kan worden verbonden aan “groen, gezond en slim”. Deze gemeenten kennen verhoudingsgewijs meer opleidingen en arbeidsplaatsen voor minder hooggeschoolde arbeid. In de gemeenten Houten, IJsselstein, Vianen, Nieuwegein en Woerden, is, net als aan de noordwestkant van Utrecht (Lage Weide) en Stichtse Vecht, ruimte voor logistiek, maakindustrie en handel. Deze sectoren profiteren van de gunstige ligging op de “draaischijf” van de A2, A12 en A27. Dat geldt ook voor het grote aantal branche- en vakorganisaties in dit deel van de regio, waarmee met name Woerden zich onderscheidt.

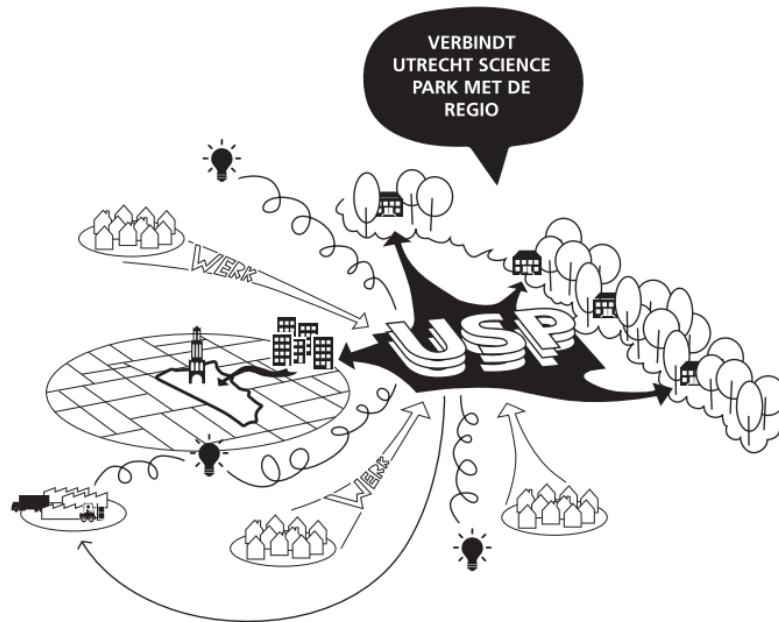

Hoewel beide typen economie van groot belang zijn voor de regio, moeten we voorkomen dat ze als twee gescheiden werelden gaan functioneren. Dat zou niet alleen ruimtelijk-economische uitsorteringen kunnen bevorderen, het gaat ook ten koste van de innovatiekracht van de regio.

Toekomstbeeld: evenwicht en verbindingen in economische structuur

De regio staat voor de opgave om de groeisectoren (kennisclusters rondom life sciences en health, creatieve sector), te verbinden aan van oudsher sterke sectoren die onder druk staan (ICT, zakelijke dienstverlening, logistiek). Op die manier kan de ruimtelijk-economische koers voor nieuwe regionale economische verbindingen zorgen en wordt voorkomen dat het evenwicht in de regionale inzet te veel uit balans raakt.

De ICT-sector en de zakelijke en financiële diensten zijn in omvang en groei de meest onderscheidende sectoren in de regio Utrecht. In deze sectoren is al langer sprake van een noodzaak voor vernieuwing van dienstverlening en verdienmodellen. Daar zijn ook kansen voor: transities in de zorg en een duurzame leefomgeving kunnen niet tot stand komen zonder nieuwe financiële, organisatorische en juridische arrangementen. Ook voor een impuls in Research & Development-activiteiten biedt het vestigingsmilieu van Utrecht uitstekende kansen, vooral door een betere koppeling van dienstverlening, kennis en moderne vormen van industrie. Daarmee kan een multipliereffect optreden, waarbij één baan in de R&D tot banen leidt in de productie, bij toeleveranciers en in de servicedienstverlening.

Vraag aan U10-gemeenteraden

- **Met welke maatregelen stimuleren we een evenwichtige sociaal-economische structuur in de regio? (bijvoorbeeld: woningmarkt, economisch beleid, inzet op gezondheid)**
- **Welke kansen ziet u in uw gemeente om de kenniseconomie te verbinden met de maakindustrie, logistiek en handel? (bijvoorbeeld: innovatieve bedrijven, samenwerkingen tussen bedrijven of tussen onderwijs en arbeidsmarkt)**

6. Vervolgstappen naar een ruimtelijk-economische koers

Er wordt gestreefd naar afronding van het koersdocument in 2016. In dat proces zijn de volgende stappen te onderscheiden (planning indicatief):

1. *Behandeling gemeenteraden peilnota (1e kwartaal 2016)*

In U10-verband is geen sprake van regionale besluitvorming, iedere raad besluit afzonderlijk. Met deze peilnota worden raden vroeg in het proces betrokken zodat zij in de gelegenheid zijn om richting en kaders mee te geven.

2. *Verdieping en verbeelding in concept-koers (2/3^e kwartaal 2016)*

In het voorjaar van 2016 worden de resultaten van de gesprekken in de gemeenteraden en de verdiepingsworkshops (die in november en december 2015 plaatsvonden) bij elkaar gebracht in een concept-koersdocument. Daarbij wordt de koers ruimtelijk en gebiedsgericht uitgewerkt en vertaald naar een samenwerkingsagenda in het ruimtelijk-economisch domein. De concept-koers wordt besproken in een regionale bijeenkomst voor raadsleden en andere belangstellenden.

3. *Besluitvorming (3/4^e kwartaal 2016)*

De ruimtelijk-economische koers wordt in de zomerperiode afgerond, waarna het document in het najaar van 2016 ter besluitvorming kan worden geagendeerd in colleges en gemeenteraden.

De provincie is een belangrijke strategische partner in het ruimtelijk-economische domein en daarmee ook in het proces richting een deze strategische koers. De provincie gaat in 2016 zelf werken aan een herijking van de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie en werkt bovendien toe naar een integrale omgevingsvisie. De provincie wordt dan ook nauw betrokken bij de verdere uitwerking van de koers, zodat dubbel werk wordt voorkomen.